

Woči wutroby

**Bóh njech rozswětli
woči wašeje wutroby,
zo byšće spóznali, ke kajkej nadžiji
sće wot njeho powołani.**

Ef 1,18

W léče 1943 wozjewi francoski spisowacel Antoine de Saint-Exupéry knihu „Mały princ“. W njej wopisuje dožiwjenja hólcá, kotryž dósta so z małego planeta na zemju. Swět dorosćenych je jemu cuzy, dokelž su woni přejara rozumni. Dorosceni tež nimaja prawjeje fantazije a lubosće. Džensa sliša „Mały princ“ k swětowej literaturje. Kniha je do 180 rěčow přeložena, tež do serbšćiny.

Najznačiša stawizna knihi je ta: Mały princ běše so z lišku spřečelił. Hdyž dyrbjestaj so rozžohnowac, praji liška małemu princej: „Tu je moje potajnstwo. Je cyłe jednore: Jenož z wutrobu widžiš derje. Štož je woprawdže wažne, je za woči njewidžomne.“ „Štož je woprawdže wažne, je za woči njewidžomne“, wospjetowaše princ, zo by sej to spomjatkował.

W tutej znatej scenje z „Małego princa“ je wuprajena wěrnosć, zo njedosaha, swět jenož widžec technisce, sej jón wobhladać kaž z wokom kamery, kotraž wšo filmuje, štož je před njej. Swět maš widžec a spóznac tež w jeho hłubšej dimensiji, z wočomaj, kotrež widžitej to, štož njeje materielne. Mystikarjo w nimale wšitkich nabožinach su znali předstawu wo „třećim wóčku“, z kotrymž spóznaješ njewidžomne wěcy. W Indiskej namoluja sej čerwjeny abo oranžowy dypk na čolo – to ma być znamjo za rozswětlenje přez nutrkowne woko. Filozofojo a basnicy su sonili wo třećim wóčku, kotrež spóznaje, štož wšedny čłowjek njewidži. Serbski awtor Benedikt Dyrlich je wudał basniku zběrku z titulom „Třeće wóčko“.

W bibliji namakamy jenož jedne městno, kotrež zaběra so z předstawu nutrkowneho woka. Namakamy je w Lisće na Efezi-

skich. Pawoł wuzběhuje sylnu wěru do Jezusa Chrysta, kotruž maja wosadni. Woni maja tež lubosć k tamnym křesćanam. Pawoł prosy Boha, zo by wosadže dał mudrosć, zo bychy Chrystusa hłubšo spóznali. Njech Bóh rozswětli wěriwym „woči wutroby“. Tak bychy křesćansku nadžiju prawje spóznali a bohatstwo njebieskeje krasnosće.

„Woči wutroby“ je poetiski, basniski wobraz, podobnje, kaž je mały princ wot liški wuknył, zo widžiš jenož z wutrobu derje. Woči wutroby stej „třeće wóčko“. Što z nim spóznajemy? Njemóže to ničo być, štož bychmy tež móhli widžec z normalnymi woćimi. Pawoł praji, zo dže wo nadžiju, ke kotrež smy powołani, a wo bohatstwo njebieskeje krasnosće.

Z wokom wutroby mamy dohlad do Božeho raja, kotryž je Chrystus wozjewił.

Wón je jutry stanył z mrtwych. Bóh je jeho zbudził k nowemu, njebieskemu žiwjenju. Jako nadzemeski je so pokazal swojim wučomnikam, kotriž jeho zdžěla spóznachu a zdžěla njespóznachu. Bože spěče běše zakónčenje Chystusowych zjewjenjow na zemi.

Tež my mamy perspektiwu, zo njeskónčimy w rowje, ale zo dóndžemy do njebieskeje krasnosće. Křesćanska nadžija měri so na swět, kotryž je nadzemeski. Wón njeleži něhdže w swětnišću na njeznatym planěće. Njebieski swět je pola Boha a před Bohom, potajkim w swětle, ke kotremuž tuchwilu přistup nimamy. W poslednjeje knize Swjateho Pisma, w „Zjewjenju“, namakamy wšelake wobrazy wo njebiesach. Wone so

wopisuja jako swět bjez chorosćow a bolosćow. Wšitke čerpjenja su přetrata, wšitke wojowanja dorozsudžene. Smjerc je přewinjena. Wěriwi spóznaja Boha a nazhonja wšitku jeho lubosć. Wot njebieskich instrumentow přewodžene, zaklinča chwalospěwy na Boha a jeho Syna. To je Jan widžal ze swojim „třećim wóčkom“ abo z rozswětlenym wokom wutroby.

Njebiesa njemóžemy, dołhož smy na zemi, ani widžec ani přepytowac. Mamy pak Bože słowo, kotrež mamy čitać a slyšec z wotewrjenej wutrobu. Bóh chcył nam dać, zo bychmy so prawje wjeselili na Boži nowy swět a přeco zaso namakali žiwu nadžiju na Chrystusowe dobyće.

Jan Malink

Zwěřjace hódančko

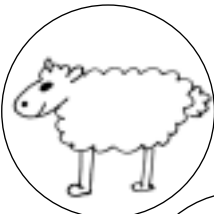
„Chryst je z rowa stany!“ Takle so jutry mjez sobu strowimy. Swjećimy zrowa- stanjenje Jezusa. Bóh je smjerc přewi- ny! To je jónkrótno!

Nětko w nalěcu wotuča tež přiroda – na hinaše wašnje. Wšudze strowja nas kwětki a přenje łopješka na štomach. Zymski spar je nimo. Wokoło jutrow je so wjele naložkow wuwilo. Wosebje rja-

ne mamy tu we Łužicy. W Serbach na při- kład njemóžeš sej ju- try bjez debjenja ju- trownych jejkow předstajić. Ale su tež wšelake zwěřjata, kotraž maja něšto z jutrownymi naložkami činić. Štyri pola nas znate sym za was wupytała: zajaca, jehnjo, konja a honača.

**Moluje a njese džě-
ćom jutrowne
jeja, za kotrymiž
jutry njedželu
pytaja.**

**Jan 1,29
1 Kor 5,7**

Wzmi sej štyri barbjenčki a wumoluj kóžde koło z wobrazom zwěřjeća z hinašej barbu. Namakaš ke kóždemu zwěřjeću prawe wujasnjenje? Jenož dvě z tych zwěřjatow stej tež w bibliji mjenowanej.

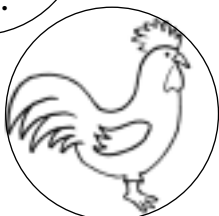
**Tute
zwěřjo bě
słyšeć, hdyž bě
Pětr Jezusa
w nocy trójce
zapřeť.**

**Steji
za Jezusa
Chrystusa,
za Boži wopor
za našu
winu.**

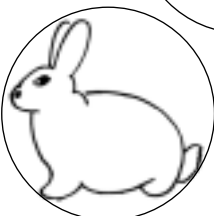
**Kotrej? (Wužiwaj za hromadže słyšace
koła přeco tu samsnu barbu, w kotrejž
sy započat/a wotpowědne zwěřjo
wumolować!)**

**Mt 26,34
a 75**

Beata Richterowa

**Křižerjo
su z nimi po
puću a spěwaja
wo Jezusowym
zrowasta-
njenju.**

Rys.: B. Richterowa

Słowne hódančko

Namakaj 8 wosompismikowych słowow. Zapiš je prawje do kašćikow. We wuzběhnyjem stołpiku wučitaš wothorjeka dele druhe słowo za pačer.

								1.
								2.
								3.
								4.
								5.
								6.
								7.
								8.

- serbski kóžny lékař z Rakec († 2008)
- wobydler Wochoz
- serbska katolska kemšaca kniha
- prěni džerń lěta (dwě słowje)
- wobydler Poršic
- serbske mjeno měsaca (měrc)
- serbske mjeno měsaca (meja)
- hdyž rano počina swěćło być

Srb

Wuhódanje: modlitwa

1. Herrmann; 2. Wochozan; 3. wosadnik; 4. Nowe lěto; 5. Poršican; 6. nlećnik; 7. róžownik; 8. switanje

Zohnowane jutry

přeje wšitkim čitarjam
redaktorka Pomhaj Bóh

Foto: J. Maćij

Pomhaj Bóh elektronisce

Wotnětka je abonement časopisa Pomhaj Bóh tež w elektroniskej wersiji móžny. Pdf-dataja so e-mailnje rozpósće a plaći – runje tak kaž čišćany časopis – 8 euro w na lěto.

Zajimcy móžeja sej tutu elektronisku wersiju skazać pola: wirth@pomhajboh.de.

Měrcin Wirth

Maćična akademija

Teologa dr. Hans-Jürgen Sievers z Lipska přednošuje štwórtk, 22. apryla, w 19.30 hodž. w Budyskim hosćencu „Wjelbik“, Žitna 7 na temu:

**„Oskar Pank – serbski duchowny,
spowědny wótc Bismarcka
a superintendent w Lipsku“**

Oskar Pank (1838–1928) słyšeše k najwu- znamišim předarjam swogojo časa. Jako syn delnjoserbskeho fararja bě najprjedy z duchownym w serbskej wosadže. Ze swo- jim pozdžišim skutkowanjom w Berlinje a Lipsku je wón trajne slědy zawostajił. Jeho portret je wustajeny mjez mólbami wu- znamnych fararjow w Tomašowej cyrkwi w Lipsku.

Přednošowar dr. Sievers skutkowaše ja- ko farar reformowaneje wosady w Lipsku a je džensa wuměnkar. 1997 habilitowaše na teologiskej fakulće Lipšćanskeje uniwer- sity z džěłom wo Oskaru Panku. 1998 wu- da jeho biografiju pod titulom „Baumeister seiner Kirche. Superintendent Oskar Pank und sein Einsatz für Gemeinde, Dia- konie und Gustav-Adolf-Werk“. Kniha bu- dže 22. apryla wječor na předań.

Přednošk je w němskej rěči, zastup je darmotny.

*Wšitkich zajimcow přeprašuje
stawizniska sekcija Maćicy Serbskeje
Trudla Malinkowa, předsydka*

Niebhrowa modlitwa

Hłuboko hnuty běch, hdyž čitach před lětami modlitwu, w kotrejž so wo sćerpliwosć prosy za te wěcy, kotrež so změníć njehodźa, wo mocy k změnjeju tych wěcow, kotrež móžeja so změníć, a wo mudrosć, woboje prawje rozeznawać. Pod modlitwu stejše mjeno šwabskeho mystikarja Friedricha Oetingera (1702–1782). Pozdžišo widžach tutu modlitwu jara husto, wšako su mjeztym póstowe karty, swěčki, šalki a kalendrowe łopjena z tutej znatej modlitwu wuhotowane.

W serbskej rěči modlitwu dotal nihdže njenamakach. Předewzach sej tuž, zo ju přeložu. Myslach sej, zo je to snadna wěc, krótku modlitwu z němčiny do serbsčiny přestajíc. Tola w tym běch so mylił. Běše z tym wjace prócy, hač běch sej myslil.

Jako přenje pytach za originalom modlitwy. Započach so zaběrać z Friedrichom Christophom Oetingerom, kotrehož mjeno běch pod modlitwu čitał. Tola bórže stor-

**God, give us grace
to accept with serenity the things
that cannot be changed,
courage to change the things which
should be changed,
and the wisdom to distinguish the
one from the other.**

Reinhold Niebuhr 1941

čich na woprawdźiteho awtora. Napisal bě ju Reinhold Niebuhr (1892–1971), ameriski teologa němskeho pochada. W lěće 1941 prošeše jeho znaty, zo smě modlitwu, kotruž běše runje kemši słyšał, do zjawnosće dać. 1942 wozjewi so modlitwa w New York Times. Na to so wona přewza jako hesło wot anonymnych alkoholikarjow, přez což dósta so do šěrokeje zjawnosće.

**Gott gebe mir die Gelassenheit,
Dinge hinzunehmen,
die ich nicht ändern kann,
den Mut, Dinge zu ändern,
die ich ändern kann,
und die Weisheit, das
eine vom anderen zu unterscheiden.**

preł. Theodor Wilhelm 1951

1946 dósta němski farar Theodor Wilhelm póstowu kartu z Ameriki připósłanu, na kotrejž stejše Niebhrowa modlitwa. Wona so jemu tak lubješe, zo přeloži ju do němčiny. Njepodpisa so ze swojim mjenom, ale wuži pseudonym Friedrich Oetinger. Tež w Němskej so modlitwa spěšnje rozšěri.

Při swojich slědženjach zwěsćich, zo je mnoho jendźelskich a němskich wariantow znatych. Niebhrowy original je so zdžěla wuznamnje skrótšił, zdžěla změníł. Namakatej so dvě hłownej warianty:

**Božo, spožč mi hnadu,
zo sćerpnje přiwozmu,
štož změníć njemóžu,
zmužitosć, zo změnju, štož zamóžu,
a mudrosć, rozeznawać
jedne wot druheho.**

preł. Jan Malink 2009

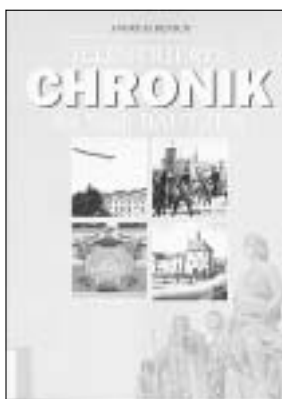
Druhdy je modlitwa jako próstwa formulowana („Božo, daj mi sćerpliwosć ...“) a druhdy jako přeće („Bóh daj mi sćerpliwosć ...“). Mi zda so próstwa bóle přisprawna hač přeće, tola budže někotre mužkuli indirektna narěč Boha w formje přeća lubša.

Čeže mějach z přeložkom jendźelskeho słowa „serenity“. W němskej modlitwe stej „Gelassenheit“, tola móže so tež přeložić „Heiterkeit“, „Abgeklärtheit“ abo „Klarheit“. Kak móžemy to serbsce prajić? W Rězakowym słowniku namakach za „Gelassenheit“ tute serbske słowa: pokojnosć, měrnosć, sćerpnosć, sćerpliwosć, dwudžělne „institutny“ słownik poskićuje hišće přidatnje: měr, měrniwosć a łahodnosć. Rozsudžich so za „sćerpnosć“, přeložiwiši „mit Gelassenheit“ ze „sćerpnje“. Snadž by so tež „měrnje“ abo „pokojnje“ hodžalo.

Próstwu mam na našich wukrajnych čitarjow: Hač bychy mi móhli připósłać Niebhrowu modlitwu w rěči swojeho kraja (jan.malink@gmx.de)? Njeh je nam Niebhrowa modlitwa tróšt a pomoc w ćežkich chwilach žiwjenja. **jm**

Ilustrowana chronika města Budyšina

Njedawno wuhladach w Budysej Smolerjec kniharni najnowšu, němsce spisane knihu Handrija Bjeńša „Illustrierte Chronik der Stadt Bautzen“. W nej předstaja awtor někak 2 000 podawkow z kultury, wědomosće, nabožiny, gospodarstwa, wojerstwa, twarstwa atd. w Budyšinje. Při tym zhonil zajimaweho tež z cyrkwinkeho a serbskeho žiwjenja.

Předstajenje započina so wokoło lěta 850 z přnim naspomnjenjom hrodow Milčanow, našich prjedownikow, a města Budyšina w lěće 1002 w chronice Thietmara Merseburgskeho. Běše tehdy wjele wójnow z njesměrnymi zničnjenjemi, z wuklukowanjom přez zastaranje cuzych wójskow, mnoho epidemijow z wjele stami mrtwych a mnoho wulkich wohenjow. Wjele škody nasta tež přez někotre zemjerženja a powodženja Sprjewje. Hižo krótko po založenju města natwarichu přenju cyrkwičku. Na samsnym městnje započachu potom wulki Boži dom twarić, kiž bu 1221 poswjećeny a dósta mjeno swjateho Pětra. Nastašej klóšter franciskanow a cyrkej

Našeje lubeje Knjenje. 1293 žadachu serbskorěčneho fararja.

Serbska hasa běše srjedžišćo serbskeje štwórcy. 1400 běše třecina wobydlerjow serbska. Tehdom twarjach murje, wobtwjerženja, hrjebje a wěže wokoło města kaž tež cyrkwi swj. Mikławša a swj. Michała. Ze spočatka 16. lěstotka je přisaha serbskich měščanow znata. 1512 twarješe Budy-

ski mišter pišćeke za Křižnu cyrkej w Drježdžanach. 1523 přindžechu ideje reformacije do města. Wot 1527 mějach w Mikławšowej cyrkwi serbske kemše. 1530 běše přenje ewangelske předowanje w Pětrskej cyrkwi. 1559 měješe Philipp Melanchthon wopytuju Budyšin, čitanje w gymnaziju. 1574 čisćeše so přenja delnjoserbska kniha. 1598 so klóšter franciskanow wotpali a hižo njenatwari. 1619 bu Michałska cyrkej farska cyrkej ewangelskich Serbow. 1647 zakaza kurwjerch serbske Bože služby. 1740 dari diakon Pjeh swoje 268 serbskich knihow Michałskej cyrkwi. 1804 založi so Michałska šula, wosebje za serbske

wjesne džěci. Wot 1809 wuchadžeše štyri lěta dołho přenja serbska nowina. Wot 1842 wuda Handrij Zejler Tydženske Nowiny, 1847 založi so Maćica Serbska.

Dale předstajaja so podawki hač do lěta 2007.

Moje hobbyje su wosebje domiznowěda a stawizny. Sym cyłe žiwjenje w Budyšinje bydliła a so stajnje za naše město zajimowala, za jeho twarjenja, za wěže, na kotrychž sym hižo z młodych lět sem wjac króć byla, za stare ruiny, na příklad klóštra franciskanow a Mikławšoweje cyrkwe, za wurywanki. Tež swojim šulerjam a hosćom sym, po starym měsće chodžo, zajimawostki rozjasnowala. Z knihy Handrija Bjeńša sym tež wjele noweho zhonila. Lubili su so mi wobrazy, kiž je wón k podawkam namakał. Wšo je přewidnje do tabulow rjadowane, a móžemy to, štož pytamy, spěšnje namakać.

Hišće słowčko k wuběrnej knize „Chronika serbskich stawiznow“, kotruž je Handrij Bjeńš dvě lěće do toho wudał. Tutu knihu sym ze samsnym zajimom čitała.

Džakuju so awtorej za jeho pilne džěło. Štóż z našich krajanow wobě knize hišće njeznaje, tomu jej poručam.

Waltraud Trölcowa

„Wšědnje čerpam ze Swjateho Pisma“

Rozmołwa z fararjom Jaromírom Strádalom, čěskim přečelom Serbow, składnostnje jeho wosomdžesaćin

Knjez farar Strádal, mjez ewangeliskimi Serbami sće znaty jako swěrnny wopytowar serbskich cyrkwin-skich dnjow a dołholětny přečel Serbow. Zwotkel pochadžeće a kak sće přežiwił swoje džěćace a młodzinske lěta?

Narodźich so 8. apryla 1930 w Słowakskej, w Breznje nad Hronom pod Niskimi Tatrami. Mój nan bě čěski zastojnik, mać bě Słowaka a tehorunja zastojnica, bě pak z džěćimi doma. Běchmy štyri džěći. W našej swójbje knježeše dwoje zakładne wusměrjenje. To bě sprěnja cyrkwin-ske žiwjenje z Božimi službami, njedzelskej šulu a nabožinu scyła, předewšěm tež přez wliw mojeho džěda. Zakótwjenje su we mni dopomnjenki na wječorne zetkanki w šěrsim swójbnyim kruhu, hdžež smy so rozmołweli, kěrlušě spěwali a so tež zabawjeli. Druhi tajki stołp bě za mnje čěłozwučowanje w Sokole, hdžež ze swojim nanom prawidłownje chodžach. Wróćo zhladuju bych prajił, zo bě to dobry přihot na žiwjenje: wospjetowanje zwučowanjow, wubědžowanje a wutrajnosć hač do cila. Džěd pak je nas zaso naučił najwšelakorije džěła.

Bolostne zasahnjenje do našeho žiwjenja bě, jako dyrbjachmy 1938/1939 Słowaksku wopušćić. W Čěskej nas swójbja dalokich přiwuznych a Čěskobratrska ewangelska cyrkej přiwzašeť.

Kak je dóšto k Wašemu rozsudej, studować teologiju a so stać z fararjom?

Sym džakowny, zo njemějach nihdy dwělow na Knjezu našim Wótcu, Knjezu Jezusu Chrystusu jako Božim Synje a na swjatym Duchu. W mojich džěćacych a młodostnych lětach bě sport za mnje wšo a wšitko. Po maturje w lěće 1949 pak so přizjewich

Farar Jaromír Strádal z mandželskej Jarmilu, tehorunja fararku, w cyrkwi w Hronowje, hdžež staj nimalo tři lětdžesatki skutkowatoj

na ewangelsku teologiju w Praze. Temu su cycle wěsće tež wonkowne wobstejnosc dopomhali, tola w přěnim rjedze staťej so za mnje Swjate Pismo a ewangelij srjedzišćo žiwjenja, potajkim nic jenož strowe čěło. Bratr farar je so wo nas derje starał, zbudži we mni zajim za Bože słowo, za kublanje młodziny w njedzelskej šuli, za młodzinske džěło, wosadu a dalše. Při sportowanju sym nazhonił, zo w strowym čěle njetrjeba w kóždym padže strowy duch tčec. Tola ewangelij poskićuje bój wo zwoprawdženje Božeje wole na čas žiwjenja. Z džěćatstwa sem zetkawach so z jednorymi ludźimi a na mnohich sym widzał, kajku žadosć maja za poňnym žiwjenjom z Bohom Knjezom. Mje pak trapeše – a hišće džensa trapi –, zo ani w cyrkwi njejsmy

wšitcy runohódni, zo nima kóždy samsne šansy.

Kajka bě situacija Čěskobratrskeje cyrkwe za čas socializma a kak je to Waše a Wašeje mandželskeje skutkowanje w farskim zastojstwje wobwliwowało?

Z wěstosću móžu prajić, zo njebě čas po lěće 1948 za cyrkwej jednory. W po-

mjatku mam wšelake přećiwnosće. Ale cyrkej ma w kóždym času swoju misiju, tež hladajo na ludźi a jednotliwego čłowjeka. Přeco mamy nadawk, Knjezej Jezusej sledować. Wón wosta Boži Syn tež we wšěch přećiwnosćach, hdyž jeho wusměšowachu, na křiž zbichu, tež, jako jeho najbliži wopušćichu a z nim njeńdžechu, hdyž jich wo to prošeše. Přeco džěše jemu wo Božu wolu a tehodla so modleše: „Wótcě, wodaj jim, přetož nje-wědža, što činja.“

W tutych čězkich časach je zawěsće mnohim z nas pomhała móžnosć džěłowych brigadow młodziny. Nam njeje jenož džěło, kotrež zhromadnje wukonjachmy, pomhała, ale předewšěm zhromadnosć, kotraž nasta pod wliwom ewangelija, modlitwy a spěwa.

Po studiju mje do wójska zwolaču. Prošach wo zarjadowanje do džěłoweje brigady. A tak so sta. Tu běchu najwšelakoriji ludžo zhromadzeni: chłostancy, alkoholikarjo, z hubjenych wobstejnoscow pochadžacy ludžo, analfabeća a Romojo. Služba traješe wo něšto dlěje, ale mějach móžnosć, tójšto přečelstwom nawjazać. Město politiskeho wukublanja sym analfabetow wuwučował.

Předy hač započachmoj z mandželskej w swojej přěnej wosadze w Čěskim Těšínje, smój so 1956 zmandželiłoj. Dwě lěće pozdžišo powolaču naju do Bruntala, do wulkeje namjezneje wosady. W 60tych lětach zestatnichu tamnišu faru a zaměstnichu w njej pěstowarnju susodneje tekstilneje fabрики. Wosada kupi tuž jednoswójbny dom, a z pomocu mnohich druhich přetwarichmy jón na wosadnicu z modlernju a bydlenjom za fararja. To nas we wosadze wusko hromadže skowa. Hladajo na ludźi, kotřiž nam na wšelakore wašnje kamjenje do puća kładžechu, so z mandželskej prócowachmoj, zo njeby njepräčelski poměr nastał.

Po 13 lětach powolaču naju do Hronowa, hdžež skutkowachmoj 26 lět. Situacija běše tež tam podobna. Njemóžachmoj drje wšo tak wukonjeć, kaž sej to přejachmoj, ale wosadne žiwjenje so wuwuwaše: zetkanja na wšelakorych městnach, bibliske hodžiny – tež w swójbach. W přědarskej staciji w Tisu poča nastawać centrum za kublanje, konfirmadow a młodzinske džěło ze wšelakich wosadow. Moja mandželska Jarmila služeše 17 lět w susodnej wosadze w Broumovje.

Kak je politiski přewrót w Čěskej situaciju Čěskobratrskeje cyrkwe přeměnił?

Z nastupom noweho času wotewrěchu so nam nowe móžnosće: Móžachmy wutworić nowy ewangelski dom Betaniju za ⇒

Strádalec mandželskej ze swójbomaj džowki Daniele (nalěwo) a syna Jaromíra (naprawo), kiž je tehorunja farar

Foće: priwatnej

⇒ schorjenych na MS. Nimo teho so nam poradzi založic ewangelsku akademiju za wukublanje socialnych dželačercjow w Náchodze. Smy tež slepych studentow přiwzali, zo bychy so tež woni na połnosći žiwjenja wobdželec móhli a lépe možnosće dalšeho wukublanja měli. Absolwenca našeje akademije móžachu so potom dale na studij na wšelakich wysokich šulach podač. W běhu lět su tež tři fararjo dostudowali – jedyn z nich bě slepy Roma.

Tola financy počachu přiběracu rólu hrač. Někotre wosady z tuteje přičiny džensniši džeň hižo wobstač njemóža. Někotři jednotliwcy a swójby sej njemóža dowolič to, štož druzy móža. Na příklad mje tyši, zo móža někotři lépe zastaranje w chorowni zaplaćić a druzy nic – tu njeńdže hižo po potrjebje, ale po zamóženju. A ličba sobustawow cyrkwy woteběra.

Što widziće w džensnišim džele cyrkwy z radoscu a što Was tyši?

Wjeseli mje, zo Knjez nam swoju miłosć wopokazuje. Jeho słowo smě so w zjawnosći připowědač. Njeńdže pak jeničce wo to, zo Božu wolu znaješ, ale zo ju ponižnje zwoprawdžiš. Wobžaruju, zo zwostawaja jednoru ludžo husto hdy zboka a zo nima kóždy možnosć, swobodu poľnje wužiwač.

W čim widziće najwjetšu radosć a najwjetši njewuspěch swojeho zastojnskeho skutkowanja?

Wón wopyta ludowu šulu w Bukecach. Po jeje wuchodženju bu 1. apryla 1928 wot wosadneho fararja Mjerwy konfirmrowany. Jako konfirmaciske hrono da jemu farar Jez 26,8 sobu na žiwjenski puč. W lětach wot 1927 do 1933 chodžeše na Krajnostawsku wyšu šulu w Budyšinje.

Rady chcyše Měrćin Fulant studowač. Jeho nan pak bě mjeztym dželo zhubiř a njemóžeše synej studij plaćić. Jenož přez financielnu podpěru muža z Bukečanskeje wosady bě jemu móžno, wot lěta 1933 do 1937 w Lipsku teologiju studowač. Po přnim teologiskim eksamenje pósłachu jeho jako wikara do Ketlic. Hižo bórže pak dyrbeše so na wojske wukublanje podač a po tym wot 1939 do 1945 jako wojak w Druhej swětowej wójnje služič.

Dnja 19. februara 1941 woženi so Měrćin Fulant z Hanu-Ruth Mjerwic, młódšej džowku fararja Gustawa Alwina Mjerwy, kotrehož běchu nacionalsocialisća tehdy z Bukec do Oelsy za Drježdžanami wupo-

Raduju so z teho, štož je Bóh Knjez za nas skutkował a dale skutkuje. Móžemy sej wěsći byč, zo wón nas lubuje a zo je z nami wšemi. A prašeće-li so za njewuspěchom: Hdyž myslu na was we Łužicy, mam za wulki njewuspěch, zo njejsym dosć derje serbsce řečeć a pisač nawuknyř. Hižo před wjele lětami bě nas bratr superintendent Gerhard Wirth zakłady serbsčiny wučić w cyrkwinskim domje Ebenezer w Bětej Horje w Hrodzišćanskej wosadze. Za to sym džakowny, ale dalše moje plany zwostachu bohužel jenož słowa.

Kak je scyła dóšlo k Wašim zwiskam ze Serbami?

Spočatk studija w Praze lěta 1949 zeznach so z bratrom Krystijanom Lanštijakom. Powědaše mi wjele wo Łužicy, a jako wón schorje, pósłachu mje jako jeho zastupjerja na Serbski ewangelski cyrkwinski džeň. A na tute zetkanja počach potom prawidlownje jězdzič. Na tute wašnje zeznach někotre swójby, z kotrymiž so pozdžišo wzajomnje wopytowachmy, a tež wosady. Nimo teho bě so bratr Gerhard Wirth na kursach za fararjow našeje cyrkwy w Praze wobdželař.

Kajke mysle Was přewodžeja, hdyž na Serbow mysliče?

Jan Kollár a jeho žiwjenski bój wo wobstače małych słowjanskich narodow a řečow je tež nam džensnišim z wěstym příkla-

dom. Wjeselimy so stajnje, hdyž dóstawamy informacije wo wašim žiwjenju. Wosebje sej wažimy waše stajne prócowanje wo zarjadowanje cyrkwinskeho dnja pola was a to, kak so wo džěci starače. Jara džakowni smy za Ochranowske hesła, přez kotrež smy kóždy džeň z wami zwjazani. Bychmy tute kontakty k Serbam we Łužicy rady přichodneje generaciji dale dali.

Z čim so nětko jako wuměnkar najradšo zaběrače?

Wšednje čerpam ze Swjateho Pisma, tež zhromadnje ze swójbu a z hosćimi. Dopolndnja so zwjetša sam z bibliju zaběram a so dale kublam, přihotuju so na předowanje a na wukładowanje Božeho słowa. Popołdnju mam stajnje někajke ručne dželo, na příklad, hdyž ma so drjewo k tepjenju dželač.

Z mandželskej smój džakownaj za swójbu. Před štyrjomi lětami hižo smědžachmój zloty kwas woswječić. Mamoj dvě džěsci a šěsć wnučkow. Džowka Daniela je farmaceutka w Praze a syn Jaromír je tehornja w Praze, na Žižkovje, ewangelski farar.

Mějće džak za wotmołwy. K Wašim narodninam Wam wutrobneje gratulujemy a přejemy Wam a Wašej swójbje bohate Bože žohnowanje.

Prašal so Měrćin Wirth

Přełožiła Božena Braumanowa

Před 25 lětami farar Měrćin Fulant zemřel

Mój nan Měrćin Fulant (Pfuhand) narodži so 15. oktobra 1913 jako třeće a poslednje džěčo do serbskeje swójby w Koporcach w Bukečanskej wosadze. Měješe staršej sotře. Jeho nan bě muler, mač bě němska a pochadžeše z Freiberga.

Wón wopyta ludowu šulu w Bukecach. Po jeje wuchodženju bu 1. apryla 1928 wot wosadneho fararja Mjerwy konfirmrowany. Jako konfirmaciske hrono da jemu farar Jez 26,8 sobu na žiwjenski puč. W lětach wot 1927 do 1933 chodžeše na Krajnostawsku wyšu šulu w Budyšinje.

Rady chcyše Měrćin Fulant studowač. Jeho nan pak bě mjeztym dželo zhubiř a njemóžeše synej studij plaćić. Jenož přez financielnu podpěru muža z Bukečanskeje wosady bě jemu móžno, wot lěta 1933 do 1937 w Lipsku teologiju studowač. Po přnim teologiskim eksamenje pósłachu jeho jako wikara do Ketlic. Hižo bórže pak dyrbeše so na wojske wukublanje podač a po tym wot 1939 do 1945 jako wojak w Druhej swětowej wójnje služič.

Dnja 19. februara 1941 woženi so Měrćin Fulant z Hanu-Ruth Mjerwic, młódšej džowku fararja Gustawa Alwina Mjerwy, kotrehož běchu nacionalsocialisća tehdy z Bukec do Oelsy za Drježdžanami wupo-

Farar n. w. Měrćin Fulant z mandželskej Hanu-Ruth rodž. Mjerwic 1982 Foto: priwatne

kazali. 22. septembra 1943 narodži so mandželskimaj džowka Julia, kotraž wosta jeju jeničke džěčo.

Po skónčenju wójny přińdže Měrćin Fulant do jendželskeje jatby. Wottam móžachu jeho jenož do jendželskeje wobsadniškeje cony pušćić. Tak njemóžeše so hnydom do Łužicy wrócič, ale džěše do Bethela pola Bielefelda, hdžež dželaše poľdra lěta w znatych Bodelschwingskich wustawach jako hladar duchownje zbrašenych. Hody 1946 nawróci so do domizny.

W awgusće 1947 započna Měrćin Fulant zaso jako wikar w cyrkwinskej službje skutkowač. Z mandželskej a džowčičku přesydlili so do Łupoje. W tutej małej wosadze dyrbeše so najprjedy nuznje trěbnym twarskim dželam na cyrkwi a farje wěnowač, wšako bě so při wojowanjach w aprylu 1945 we Łupoji tójšto zničilo. Bórže zložil swój druhi teologiski eksamen a bě potom 34 lět serbski farar Łupjanskeje wosady. 27. awgusta 1981 poda so z mandželskej na wuměnk, kotryž přežiwejšaj w Budyšinje.

Měrćin Fulant zemřel dnja 7. apryla 1985 w Budyšinje. Na Tuchorju je swój posledni wotpočink namakař.

Julia Hartmann rodž. Fulantec

Starosć Budyšana Handrija Hajncy wo Serbow přichod w léce 1929

W aktach Serbskeje hłownje předarskeje konferency, kotrež chowaja so w Serbskim instituće w Budyšinje (SKA MS VI 30C), namaka so hnucy list wěsteho Handrija Hajncy z Budyšina z léta 1929. W serbskich stawiznach je tutón muž njeznaty. Njewěry ničo dalše wo nim, hač zo bě Budyšan a zo bydlaše na Zapadnej dróze č. 18 pola Gäblerec. Po trochu njelepym pismje sudžo bě tehdy hižo starši knjez. Jeho serbska rěč a prawopis stej nimale bjezporočnej, hačrunjež njeje najskerje žane wyše kublanje měł. W swojim lišće skorži Handrij Hajnca na woteběranje serbskosće a pobožnosće w ewangelskich Serbach a prosy fararjow, zo bychu lud namofwjeli a wobwliwowali, hajíc nabožne a narodne herbstwo svojich wótcow. Wšelake jeho wobkedźbowanja zdadza so nam tež džensa hišće aktualne być. Po rozjimanju lista w kruhu serbskich duchownych na posedženju předarskeje konferency wotmołwi Handrij Hajncy mšacaj pozdžišo předsyda konferency, serbski wyši farar Gustaw Zarjenk w Chwaćicach. Tež z jeho lista wučitamy starosć wo Serbow přichod. Wozjewimy wobaj listaj njeprókrotšenej. Jenož prawopis je po džensnišich normach změneny. Listaj stej zajimawej dokumentaj z młódšeje zańdženosće ewangelskich Serbow. Swědčitej wo starostliwych myslach wědomych Serbow, kiž ze styskom wobkedźbowachu pokročowanje asimilacije mjez ludom. W bjezradnosći so wšelke ideje zrodžichu, zo by so proces tola zastajil. Džensa wěmy, zo nchtó njeznaje skutkowy srědk přećiwo asimilaciji. Kóto časow so dale wjerći – tehdy kaž džensa.

Serbska Michałska cyrkej w Budyšinje do zničanja w léce 1945
Foto: archiw PB

Handrij Hajnca
Weststr. 18, n. l.
p. kn. Gäbler
w Budyšinje, 19. septbr. 1929

Na serbsku předarsku konferencu

Wysoko česćenych knjezow fararjow bych lubje prosył, zo bychu na klětce lud napominali, zo bychu ze swojimi džěćimi serbsce rěčeli, a zo bychu jim prajili, zo je to hrěch, jeli to nječinja, a zo bychu swoje džěći na serbsku konfirmaciju slali. Potom pak tež wozjewili, hdyž so konfirmandy přijimaju, zo budže duchowny wěruwuznaće sobu spěwac, dokelž wjele džěći njecha tehodla na serbsku konfirmaciju hić, dokelž so boja, dokelž je jich mało, zo budža so při wěruwuznaće spěwanju zamylić.

Dokelž pak někotři Serbja wjace na serbske kemše njechodza abo scyla wjace kemši njechodza, da by dobre było, zo bychu so či w jich domach wopytali a tak k nowemu narodnemu žiwjenju zbudžili.

Wono by tež dobro było, a je jara nuzne, zo by so modlitwa w cyrkwi stała za tych narodnje zabludženych a mrějacych Serbow, zo by Bóh tutych zaso na prawy puć přiwjedł a jich k nowemu žiwjenju zbudžil.

Dale dyrbjal so naš lud napominać, zo bychu swoje statoki jenož Serbam předawali, přetož te něšto pjenježkow, kiž snano wot cuzych wjace dóstanu, te jim žane žohnowanje njeprinjesu, přetož wjace cuzeho njewěrjaceho abo cyrkwinisce cyle liwkeho luda k nam přinđže a bóle so naš lud pokazy.

W našich šulach pak je tež nuzne, zo so tam serbsce swěru wuču. Wučerjo wšak njetrebaju čakać, hač starši přinđu, a sebi to žadaja, přetož tym wšak je to zwjetša wošjedne, kak so w šuli wuču.

Hač dotal bě narodne džělo zwjetša w rukach Serbskich Nowin a serbskich towarstwow, tola či to njemóžeja dočinić. Přetož w Serbach je tak, hdyž něchtón něšto zle čini a jeho susod abo přecel jeho napomina, da ma wón bromadu wurěčow, a hdyž je tón přec, da wón praji: „Ach, što da tón wě, tón tež žadyn farar njeje, tón tež žadyn Bóh tón Knjez njeje.“ Potajkim móža naši fararjo najwjace za Serbstwo činić, wězo dobri serbscy wučerjo su runje tak trěbni.

Pokleće přeněmčowanja so wšudžom pokazuje, cyrkwyje su přeco bóle prózadne a prózadne, na serbskich kemšach wjele njeje a na němskich tež nic, nowe pohanstwo horje rosće, a njeđzělu mjerwi so na polach z ludźimi. Prjedy bě to hinak, serbske kemše běchu z ludźimi přepjelnjene, na polach njeđzělu žadyn čłowjek ničo njeđzělaše, a byrnjež cyby tydžen deščikojty byl, da tola njeđzělu nchtón ničo njeđzělaše.

Přispomnić chcú k přenišim rynecam wo

konfirmaciji, zo je lětsa, kaž sym slyšal, duchowny w Marje Marćinej cyrkwi tež wěruwuznaće sobu spěwal.

My smy w jara zrudnym a struchlym času žiwi, tola pak njespadni žanemu čłowjekej wutroba, hdyž naši duchowni a wučerjo a wšitcy dobri Serbja z luda so ze zbromadnymi mocami do narodneho džěla dadza, da da móžemy z Božej pomocu našemu ludej zaso k nowemu žiwjenju dopomhać. A to daj Bóh.

H. Hajnca

w Chwaćicach, dž. 27. nowembra 1929

Wjele česćeny knjez Hajnca!

Waš list, pisany dž. 19. septembra tut. léta na serbsku předarsku konferencu, je do mojeju rukow přišol, a sym jón jej při skladnosći jeje blišeho posedženja wučital.

Z kóždeho ryneca Wašeho lista rěči swěrna serbska wutroba, kiž so hori za naše lube ludstwo, a to je nam derje činiło. Přetož kaž Was tak boli tež nas nutrnje, přibladac dyrbjec, kak so cuzy duch njewěry a liwkosće, haj malowaženja droheho namrěstwa našich wótcow léto a bóle do našich lubych Serbow dobywa.

Zo naši serbscy knježa duchowni tutemu duchej po najlěpšim swědomju a wědženju pytaju wobarać a zadžěwac, wjelež je móžno, sym přeswědčeny.

Na jednotliwe dypki Wašeho lista ušě nočcu tu rěč přinjesć. Jenož to chcú wuzběhnyć, zo so samo rozumi, zo kóždy farar, hdyž pytnje, zo móhle so jeho paćerske džěći při wuspěwanju wěruwuznaća zakopnyć, wěruwuznaće z nimi sobu spěwa. Hdyž džěći na serbske paćerje njechadza chodžic, su nimale přeco jich starši z nimi jedneje mysle, a džěći, podpěrane wot swojeju staršeju, njeboja so wuspěwanja wěruwuznaća při konfirmaciji, ale boja so serbskeho wuknjenja za čas paćerskeje wučby, dokelž za cyby šulski čas ničo abo jeno malo serbsce su wuknyly, wothladane wot tych, kiž scyla wjace serbske być njechadza. Potom tež ničo njepomha, praji-li so jim, zo budže so jim wuknjenje, bjez kotrehož tola njeđže, tak lochke činić, kaž jeno je móžno. Móhl Wam z mojeho zhonjenja přikłady zdžělic. Při spočatku paćerskeje wučby du k staršimaj a prošu a napominam, zo by tola jeju hólck abo holčka na serbsku wučbu chodžiloj, a něšto dnjow pozdžišo snadž rěka: Ach dajće jej tola němsce wuknyć, kaž je zwučena.

Haj, jow su čezkoty za kóždeho, kotremuž je naležane, zo bychu serbske džěći tež serbske wostale po wašnju svojich prjedownikow, a njeje přeco móžno tute čezkoty přewinyć.

Nětko budžće w Božemje
Z wutr. strowj.
Zarjenk, w. f.

Podata Trudla Malinkowa

Nowšanska wowka

Kóždy čłowjek ma dvě wowce. To pak nje-rěka, zo wón tež wobě znaje. Ja sym swojej wowce dožiwił a za to sym džakowny. Maćernu mać sym wjace hač tři lětdžesatki znał, nanowu pak lědma třinaće lět. Wot tutech třinaće lět dyrbju hišće někak pjeć abo šěsć lět wotličić, doniž njebě hólčacy rozumčk tak daloko wuwity był, zo dopózna, zo je Nowšanska wowka nanowa mać a zdobom maćerna přichodna mać. Chiba je to hišće kusk dlěje traťo?

Nowšanskej wowce chu so tu wěnować, dokelž sym z njej pod samsnej třěchu žiwy był. K tamnej wowce, kotraž hač do lěta

„Kolonialwarenladen“. Po Korlowej – tak to na tafličce z papjerca čitam – „rjekowskej smjerći za wótcinu“ wuda so Frieda na Korloweho bratra Pawoła. Tak wosta wona nadal knjeni Šimanowa. A ta běše za nas přiwšëm někak cuza žona. Hišće hač do časa socializma wona swój wobchodžik wjedžeše. Štóz sej snadź mysli, zo je nas wona wosebje kedźbliwje poslužowała abo samo z tworami, kotraž pod předawanskim blidom měješe, zapleńčila, tón so zatrašnje myli. My smy lědma pola njeje załožili a hdyž tola, činješe wona, jako by nas njeznała. Njewěm, hač bě to někak

Šoťćic swójbja zymu 1944, nalěwo wowka Lejna

Foto: priwatne

1952 w Nydeji a potom w Mortkowje bydleše, smy tola zwjetša jenož na kermušu abo do prózdnin a podobne wjesela jězdžili.

Šimanec Lejna, kaž Nowšanskej wowce ludžo rěkach, běše šwižna mała žónka. Narodžiła běše so wona 1885 do maćeje žiwnošće na samym kóncu Noweje Wsy pola Rakec. Poprawom dyrbjała tež tale wjes Nowa Wjeska rěkać, dokelž bě a je ze swojimi lědma pjatnaće kubleškami chětro přewidne sydlišće. Wokoło lěta 1300 su Serbja Nowu Wjes załožili. Hakle 1936 su ju do Rakečanskeje gmejny zarjadowali.

Wowka Lejna měješe dweju bratrow, Korlu a Pawoła. Korla zahiny w Přenjeje swětowej wójnje na scěhi zajědojćenja z pľnom. Žalostna běše to smjerć była! Z pomjatneje taflički, kotruž su po wosomdžesat lětach při přetwarjenju domskeho připadnje na ľubi schowanu nadešli, je wučitać, zo bě so to 23. septembra 1915 stało a zo přislušeše Korla Šiman „Reserve-Infanterie-Regiment(ej) No. 101, 7. Kompagnie“. Jemu běše runje 26 lět. Džiwna wěc, tónle za mnje dospołnje cuzy muž běše tola mój wulki wuj a ja lědma što w nim wěm. Haj, wón běše z Grimmece Friedu woženjeny. Frieda měješe w Rakecach na Hłownej dróze klamarnju, tak mjenowany

z wowku Lejnu zwisowało a hač běštej so swakowej něhdy skocoriťoj. Naša wowka wšak móžeše druhdy tež chětro wobužna być. Friedžine druhe mandželstwo njeje runja přenjemu předoľho traťo. Wot nana wědzachmy, zo bě Pawoł Šiman poměrnje młody zemrěł. Při snědani za blidom sedźaceho boža ručka zaja. Jeho row blisko hłowneho zachoda Rakečanskeho Božeho doma sym hišće znał.

Z přenim mužom měješe Šimanowa syna. Naša wowka měješe hišće sotru, kiž běše so do Hornjeho kraja na Hermanna Albrechta wudała. Dokelž potomnika nje-měještaj, přewza a přiwza moja wulka četa Gustla Šimanec-Grimmece Gerharda. Tón bydleše nětk w Beiersdorfje pod Bělobohom. Četa Gustla zemrě 1952 a jeje muž wosom lět pozdžišo. Někotre razy sym z wowku a jónu tež z nanom w Beiersdorfje pobył a so džiwał, kak džiwnje ći ludžo tam rěča, tak zo jich lědma rozumiš. Četa pak z nami, hdyž jeje muž pódla njeběše, serbowaše. W februaru 1952 sym sam posledni raz pola Albrechtece nocował, njewědžo, zo swoju wulku ćetu posledni raz widžu. Tehdy běše w Beiersdorfje tajke buchanje styšeć – a četa rjekny, zo na českej stronje zaso němske wsy rozbuchaja.

Albrechtec přiwzaty syn zahiny 1945 při bombardowanju města Halle na tamnišim dwórnišću w lacaretnym čahu a zawostaji mandželsku ze synkom. Wudowa so znowa wuda a wučahny z Albrechtece žiwnošće. Džensa njeje tam, hdžež je jich rjana chěžka z kubleškom stała, ničo wjace wot teho widžeć.

Ně, na wowku Lejnu njejsym přiwšëm zabył. Jeje wosud njeje rózojty był. Jeje muž, naš džed z nanoweho boka, pochadžeše ze wsy blisko Lubija, ze Streitfelda abo ze Zwadowa. Hdy je so tam serbske mjeno zminyľo?

Wowcyny muž běše muler. Ja njewěm, hač je wón hdy tež w Noweje Wsy bydlil. Jeho wobraz pak wisaše hač do lěta 1945 pola nas w dobrej stwě. Jako so dobyćerjo do našeho wobsydstwa dachu, zhubi so džedowy wobraz. Sym sej spomjatkował, zo měješe džed rjanu brodu a nic jenož šnawcar kaž Nydžanski džed. Runja swojemu swakej Korli je tež Reinhold Šiman w Přenjeje swětowej wójnje swoje žiwjenje přisadził, hač w ranju abo w Francoskej, na to mi ničo hižo wotmoľwu dać njemóže, wowka Lejna nic a tež na nic.

Wowka běše při wšej chorowatošći, kotraž ju husto trapješe, energiska wosoba. Džěľa njeje so bojała. Najradšo džěľaše na polu a kuchnju přewostaji wona radšo našej maćeri. Přišedši z čěkanja swjatki 1945 wróćo do Noweje Wsy dyrbjachmy zwěsćić, zo běchu wšo, štož w hródzi a chłěwje a kurjencu mějachmy, skóncowali. Što nětk? Wowka Lejna předoľho nje přemyslowaše a poda so do Beiersdorfa a wuwěšći swakej kruwu a pozdžišo tež hišće jalojcu.

W 90. psalmje čitam: „Naše žiwjenje traje sydomdžesat lět, hdyž wysoko přińdže, je wosomdžesat lět, a hdyž je krasne byľo, da je próca a křiwda byľo ...“ Krasne? Ně, krasne njeje Šimanec Lejnine žiwjenje byľo, skerje pak próca a křiwda. Jónu pósla ju lékař do Bad Lausicka. To je tola w tamnych lětach někak njewěšedne byľo. Snano bě jej tute lěkowanje trochu pomahało a jeje žiwjenčko čwak podľěšilo.

Zemrěła je wona poměrnje „młoda“, bychmy džensa prajili. Krótko do swojich pjećasěšdžesatčin zańdželi wona swojej woći 3. jutrownika 1951. Přišedši ze šule dom widžach nana přeni raz ze sylzoytmaj woćomaj: „Wowka je wumrěła.“ Na wuměnkule ležeše wowka na marach. Rakečanska čěľowa žona Holanowa, wot wšitkich, tež wot Němcow jenož Holanka mjenowana, přihotowaše ju na posledni puć.

Pusty wječor njenaspomni farar Šoľta w swojej narěći jenož moju konfirmaciju dvě njedželi do teho, ale wuzběhny wosebje, zo běše to za wowku wulke wjesele a Boža hnada byľo, zo so jeje jenički syn, naš nan, strowy a čily z jendželskeho wójnskeho zajeća nawróći. Tak móžeše so wón hišće štyri lěta wo wowku starać. Při rjanym nalětnim wjedrje smy ju na Rakečanski kěrchow přewodželi. **Hinc Šoľta**

Powěšće

Ciborium a patenu, tyzu a taler za Bože wotkazanje, z lěta 1684 je Budyska Michałska wosada njedawno wot restauratora Jörga Manna w Mišnje wobnowić dała. Wužiwać matej so kóždy lěto na kemšach číchi pjatk.

Foto: J. Butter

Budyšin. Loni wot Serbskeho ewangelskeho towarstwa w jendźelskej rěči wudate informaciske łopjeno wo ewangelskich Serbach je so dóstało do stata Iowa w USA. Cathy Petersen, Američanka serbskeho pochada, je při swojim njedawnym wopyće we Łužicy wjetše mnóstwo tutech łopjenow sobu do swojeje domizny wzała. W lěcu maja so na serbskim swjedženju mjez potomnikami Delnjoserbow, kiž su w 19. lětstotku do lowy wupućowali, rozdźeleć.

Wuricy. W pěstowarni we Wuricach, kotraž je wot lońšeho w nošerstwie Budyskeje Michałskeje wosady, chcedza džěći tež ze serbsčinu zeznajomić. To přeja sej starši runje tak kaž nošer. Za tutón zaměr budže so jedna ze sobudźelaćerkow w blišim času na intensiwnym kursu serbskeje rěče wobdźělić.

Slepo. Wot 1. měrcy džěła w Slepom nimo wosadneho fararja Hutha dalša teologowka. Knjeni fararka Schröcke budže tu jako dušepastyrka a poradźowarka skutkować za tych,

kiž maja brunicy dla swoju domiznu wopušćić. Městno založi so na přeće Slepjanskeje wosady, dohladuje so wot Nišćanskeje superintendenty a plaći so wot energijoweho koncerna Vattenfall. Časowje je na pječ lět wobmjezowane. Fararka Schröcke pochadza z Lipska, hdžež je dotal pola Gustawa Adolfoweho skutka džělała. Jeje běrow w Slepom ma so w blišim času zarjadować. Nachwilnje budže za swoje džěło rumnosće w jednej ze susodnych wsow wužiwać.

Choćebuz. Na lětušim Dnju wotbagrowanych serbskich wsow, kotryž Domowina kóždy lěto přewjeduje, budže so spominać na Tšawnicu. Tutu delnjoserbsku wjes wuchodnje Choćebuza su w lětomaj 1981/82 wotbagrowali. Džěl wjesnjawanow přesydlili so tehdy do Choćebuza, družu namakachu we wsach kaž w Dešanku a Žylowje nowu domiznu. Wopomjatny dzeń wotměje so sobotu, 12. junija, na něhdyšim teritoriju Tšawnicy. K temu chcedza zarjadować wopomnišćo a wudać knižku wo stawiznach zničeneje wsy.

Lubij. Centralne kemše za zahajenje akcije „Chlěb za swět“ sakskeje krajneje cyrkwy wotměja so lětsa w Lubiju. Swjedženska Boža služba budže 1. adwenta w 10 hodź. w Mikławšowej cyrkwi, hłownej cyrkwi města Lubija. Akcija „Chlěb za swět“ bu 1959 založena jako pomocny skutk ewangelskeje cyrkwy za nuzu tradacych na swěće.

Zbožopřeca

Dnja 8. apryla woswjeći knjez farar n. w. **Jaromír Strádal** w Očelicach w Českej swoje 80. narodniny. Gratulujemy jubilarnej wutrobnej a přejemy jemu do dalšich lět bohate Bože žohnowanje.

Dary

W februaru je so dariło za Serbske ewangelske towarstwo 1 000 eurow a za Pomhaj Bóh 150 eurow, 50 eurow, 42 eurow, 32 eurow a dwójce 12 eurow. Bóh žohnuj dary a darićelow.

Spominamy

Před dwěscě lětami, 13. apryla 1810, zemřě serbski bohostlowc a wučer **Handrij Ruška** w Moskwje. Narodził bě so 1755 w Budyšinje pod hrodom. Wón wopyta gymnazij w Budyšinje. 1775, w lěće, jako gymnazij dokónči, zemřě jemu nan Jan Ruška. Na jeho row na Budyskim Tuchorju da jemu syn postajić pomnik ze serbskim napismom. Je to přeni narowny kamjeń z ryzy serbskim napismom, kiž scyła znajemy. Tutón za kulturne stawizny Serbow drohotny pomnik so bohužel njeje wuchował, wo nim wěmy jenož ze starych spisow. Samsne lěto 1775 započa Handrij Ruška w Lipsku teologiju studować. Nachwilnje nawjedowaše tam Serbske přédarske towarstwo. Jako Lipsčanski stu-

dent spěsni tež dvě serbskeje skladnostnej basni, kotrejž so wobě 1779 w Lipsku čišćešej. Z tym sluša k přenim basnjerjam serbskeje swětnjeje poezije. Bohužel so Handrij Ruška po nawróće do Łužicy njesta ze serbskim fararjom. Na posrědkowanje Handrija Nyče, z Budyskeho Židowa pochadźaceho Serba, kiž bě jako wučenc a swobodny murjer daloko do swěta přišoť a so z džowku hrabje Soltykowa w Moskwje woženil, sta so z domjacym wučerjom pola tu-teho hrabje a so hižo ženje z Moskwje do Łužicy njewróći. T.M.

Přeprašujemy

02.04. číchi pjatk

- 09.00 kemše z Božim wotkazanjom w Rakcach (sup. Malink)
- 12.00 nutrnosť w serbskim rozhłosu (sup. Malink)
- 14.30 kemše z Božim wotkazanjom w Budyšinje w Michałskej z kemšemi za džěći (sup. Malink)
- 16.00 spěwanje na číchi pjatk w cyrkwi w Dešnj

05.04. 2. dzeń jutrow

- 9.30 delnjoserbske kemše w Picnju
- 10.00 kemše w Budyšinje w Michałskej z kemšemi za džěći (sup. Malink)
- 12.00 nutrnosť w serbskim rozhłosu (farar dr. Buliš)

18.04. Misericordias Domini

- 12.00 nutrnosť w serbskim rozhłosu (sup. Malink)

24.04. sobota

- 14.30 wosadne popołdnje w Bukcach

25.04. Jubilate

- 14.30 wosadne popołdnje w Slepom (sup. Malink)

27.04. wutora

- 14.00 wosadne popołdnje pola Kowarjec we Wuježku p. Wósporka (sup. Malink)

Pomhaj Bóh
časopis ewangelskich Serbow
ISSN 0032-4132

Wudawaćelej: Serbski wosadny zwjazk, Serbski kěrchow/Wendischer Kirchhof 1, 02625 Budyšin/Bautzen; Serbske ewangelske towarstwo z.t., Privatny puć/Privatweg 21, 02625 Budyšin/Bautzen
Zamołwita redaktorka: Trudla Malinkowa, Goethowa/Goethestraße 40, 02625 Budyšin/Bautzen (tel./fax: 03591/600711, e-mail: PomhajBoh@gmx.de)
Čisć: MAXROI Graphics GmbH, Zhorjelc
Postvertriebsnummer: F 13145
Zhotowjenje a rozšěrjenje: Ludowe nakładnistwo Domowina, Tuchmacherstr. 27, 02625
Abonement a dary: Serbske ewangelske towarstwo, Konto-Nr. 1 000 083 167, Kreissparkasse Bautzen, BLZ 855 500 00
IBAN: DE03 8555 0000 1000 0831 67
BIC: SOLADES1BAT

Pomhaj Bóh wuchadza mjesačne. Spěchuje so wot Založby za serbski lud, kotraž dóstawa lětnje přiražki Zwjazka, Swobodneho stata Sakskeje a Kraja Braniborskeje.
Lětny abonement plaći 8 eurow.